

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Horizontālais princips “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana” (2021-2027)

vadlīnijas horizontālā principa īstenošanai un uzraudzībai¹

Dzimumu līdztiesības intervences kodu piemērošana Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027.gadam pasākumiem

Dzimumu līdztiesība nozīmē abu dzimumu cilvēku līdzvērtīgas pozīcijas sabiedrībā un valstī, tajā pašā laikā apzinoties, ka vīrieši un sievietes nav vienādas būtnes. Gan sievietēm, gan vīriešiem dzimumu līdztiesības apstākļos ir pieejami visa veida resursi (informācija, izglītība, veselības aprūpe, finanses u.c.), kādi Latvijas valstī pastāv, un ir iespējas tos izmantot. Abu dzimumu cilvēkiem ir vienlīdzīgas tiesības un arī vienlīdzīga atbildība. Vīriešu un sieviešu ieguldījumu sabiedrības labā vērtē pēc vienādiem kritērijiem, un viņu problēmas arī uztver kā līdzvērtīgi svarīgas un risināmas. Dzimumu līdztiesības mērķis nav sieviešu un vīriešu vienādošana, bet gan vides radīšana, kurā gan sievietes, gan vīrieši vienlīdzīgi var baudīt savas likumā noteiktās tiesības un brīvības, realizēt savus sapņus, talantus un idejas un būt noteicēji par savu dzīvi neatkarīgi no dzimuma.

Dzimumu līdztiesība ir viens no Eiropas sociālo tiesību pīlāriem un Eiropas Savienība ir apņēmusies veicināt vienlīdzīgu attieksmi un iespējas sievietēm un vīriešiem visās jomās, tostarp attiecībā uz dalību darba tirgū, noteikumiem un nosacījumiem, veicināt labākus nodarbinātības apstākļus un karjeras virzību, kā arī nodrošināt vienādu samaksu par vienādas vērtības darbu sievietēm un vīriešiem. Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 8. pants (bijušais EKL 3. panta 2. punkts) paredz, ka, veicot savas darbības, Savienība tiecas novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību. Savukārt Regula (ES) 2021/1060² paredz, ka izmantojot ESF+, dalībvalstis un Komisija tiecas palielināt sieviešu dalību nodarbinātībā, kā arī uzlabot darba un personīgās dzīves saskaņošanu, cīnoties pret nabadzības feminizāciju un dzimumu diskrimināciju darba tirgū un izglītībā un mācībās.

¹ Vadlīniju pilnā versija ir izstrādes procesā. Šī sadaļa TAP 8.sadaļas aizpildīšanai ir daļa no vadlīnijām. Vairāk informācijas Inese.Vilcane@lm.gov.lv

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R1060>

▣ Ieteikumi *EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULAS (ES) 2021/1060 I PIELIKUMA*³ Dimensijas un kodi, kas attiecas uz ERAF, ESF+, Kohēzijas fonda un TPF intervences veidiem 7. TABULAS “KODI, KAS ATTIECAS UZ ESF+ / ERAF/ KOHĒZIJAS FONDU / TPF DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS DIMENSIJU ESF+ / ERAF/ Kohēzijas fonds / TPF dzimumu līdztiesības dimensija” aizpildīšanai

Koeficients, ar ko aprēķina atbalstu ar dzimumu līdztiesību saistītiem jautājumiem

(EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2021/1060) 9.(2) pants			
Dalībvalstis un Komisija nodrošina, lai visā programmu sagatavošanā, īstenošanā uzraudzīšanā, ziņojumu izstrādē un novērtēšanā tiktu ņemta vērā un veicināta vīriešu un sieviešu līdztiesība, dzimumu līdztiesības aspekta integrēšana un dzimumperspektīvas integrēšana. ESF + Regulas 6. pants ietver arī dalībvalstu pienākumu atbalstīt īpašas mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu horizontālos principus.			
Principā ESF+ ieguldījums dzimumu līdztiesības veicināšanā ir 40 %.			
100 % piemēro gadījumos, kad dalībvalsts nolemj piemērot ESF+ regulas 6. pantu, kā arī konkrētas uz programmu vērstas darbības dzimumu līdztiesības jomā. Visbeidzot, visi personas dati saskaņā ar ESF + jāsadala pēc dzimuma (sievietes, vīrieši).			
ESF+ / ERAF/ Kohēzijas fonds / TPF dzimumu līdztiesības dimensija	Koeficients, ar ko aprēķina atbalstu ar dzimumu līdztiesību saistītiem jautājumiem	Skaidrojums un piemēri	
01	Mērķtiecīga dzimumu līdztiesības aspekta veicināšana	100 %	<p>Intervences kods 01 ir jāizmanto, ja SAM darbības ir tieši attiecināmas uz dzimumu līdztiesības veicināšanu, tostarp ir paredzētas mērķētas darbības un pasākumi.</p> <p>Piemērs: SAM ietvaros tiks nodrošinātas apmācības valsts un pašvaldību nodarbinātajiem par dzimumu līdztiesības principa integrēšanu politikas plānošanas dokumentotiks sniegts atbalsts darba devējiem iekļaujošas darba vides un diskriminācijas novēršanas jautājumos, tostarp tiks nodrošināti informatīvi un izglītojoši pasākumi darba devējiem par darba samaksas atšķirību starp sievietēm un vīriešiem uzņēmumos/organizācijās mazināšanu; īstenots pilotprojekts par darba samaksas vienlīdzību u.c.</p>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=LV>

			<p>! Intervences kods 01 tiek piemērots tikai DP 4.3.4.1. SAM “Vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas veicināšana”.</p>
02	Dzimumu līdztiesības aspekta integrēšana	40%	<p>Intervences kods 02 ir jāpiemēro visiem ESF+ SAM, jo visas ESF+ aptvertās darbības netieši ir saistītas ar dzimumu līdztiesību.</p> <p>Visos ESF+ SAM ir jāparedz vispārīgas un specifiskas darbības, kas veicina dzimumu līdztiesību:</p> <p>1) vispārīgas darbības, kas attiecas uz projekta vadību un īstenošanu un kas kopumā veicina vienlīdzīgas iespējas un pamattiesību ievērošanu, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiks piedāvāts elastīgs vai attālinātais darbs personām, kuru aprūpē ir ģimenes locekļi (pieaugušie un/vai bērni); - tiks ieviesti tādi personāla atlases nosacījumi un prakses, kas veicina mazāk pārstāvētā dzimuma piesaisti; - sievietēm un vīriešiem tiks nodrošināta vienāda samaksa par vienādas vērtības darbu (t.sk. piemērota vienlīdzīgas bonusu sistēma, veselības apdrošināšana u.c.); - īstenojot projekta komunikācijas aktivitātes, tiks izvēlēta valoda un vizuālie tēli, kas mazina diskrimināciju un stereotipu veidošanos (<i>skat. metodisko materiālu “Ieteikumi diskrimināciju un stereotipus mazinošai komunikācijai ar sabiedrību”</i>, https://www.lm.gov.lv/lv/metodiskie-materiali); - visi dati tiks norādīti dzimumu griezumā, kur vien tas ir iespējams; <p>2) specifiskas darbības, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektu vadībā un īstenošanā tiks virzīti pasākumi, kas sekmē darba un ģimenes dzīves saskaņošanu, paredzot attālināta un nepilna laika darba iespēju radīšanu vecākiem ar bērniem, t.sk. darba vietā tiks izveidota bērnu pieskatīšanas telpa ar aprīkotu darbstaciju;

			<ul style="list-style-type: none"> - mācību un metodisko līdzekļu saturs tiks veidots, ievērojot dzimumu līdztiesības principus, īpašu uzmanību veltītot sabiedrībā valdošos stereotipu par dzimumu lomu sadalījumu un nepieļaujot stereotipisku dzimumu attēlojumus mācību līdzekļos (piemēram: sieviete – mājsaimniece, vīrietis – naudas pelnītājs); - tiks nodrošinātas dzimumu līdztiesības ekspertu konsultācijas mācību līdzekļu satura izvērtēšana no dzimumu līdztiesības viedokļa; - tiks nodrošināts bērnu pieskatīšanas pakalpojums apmācību dalībniekiem apmācību norises vietās; - darba vietā tiks iekārtota bērnu pieskatīšanas telpa ar aprīkotu darbstaciju; - saistībā ar sabiedriskā transporta pieejamību, veidojot nepieciešamo infrastruktūru un regulējumu, tiks ņemts vērā tas, ka piekļuve sabiedriskajam transportam var nevienlīdzīgi ietekmēt sieviešu ikdienas dzīvi, ņemot vērā to, ka, piemēram, pārsvarā sievietes ir tās, kas pārvietojas ar bērnu ratiņiem, tādēļ nepārdomāta infrastruktūras izveide, kas apgrūtina piekļuvi ar bērnu ratiņiem, vairāk ietekmē sievietes; - tiks nodrošināta veselības veicināšana un slimību profilakse, kas vērsta uz atšķirību mazināšanu sieviešu un vīriešu paredzamajā mūža ilgumā; sabiedrībā valdošo stereotipu un priekšstatu maiņas pasākumi par sievietes un vīrieša lomām un tām atbilstošu uzvedību attiecībā uz rūpēm par savu veselību un dzīvesveidu; - semināru, apmācību, darbnīcu un konferenču politikas plānotājiem un saturā tiks integrēti vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas jautājumi; - prasmju un izglītības veicināšanas pasākumi pastarpināti sekmēs bezdarba mazināšanos, ekonomisko labklājību, netieši ietekmēs vardarbības risku mazināšanos. - veselības aprūpes jomas cilvēkresursu apmācību saturā tiks integrēti vienlīdzīgu iespēju aspekti – dzimumu līdztiesība, invaliditāte, vecums vai etniskā piederība u.c. diskriminācijas veidi; - konkurētspējas paaugstināšanas, profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas, kvalifikācijas paaugstināšanas, neformālās izglītības, projekta īstenošanas
--	--	--	---

			<p>personāla apmācību darbam ar mērķa grupu pasākumos tiks ņemts vērā dzimumu aspekts;</p> <ul style="list-style-type: none"> - akadēmiskā personāla kapacitātes celšanā un piesaistē tiks ievērots vienlīdzīgu iespēju un pozitīvās diskriminācijas princips, kur iespējams, piesaistot mazāk pārstāvēto dzimumu konkrētā augstskolā un zinātnes jomā; - lai veicinātu sieviešu lielāku iesaisti IKT jomā sievietēm, tostarp vecumā pēc 60 gadiem, tiks īstenots mācību kurss sievietēm pirmspensijas vecumā, stiprinot prasmes un zināšanas digitālo tehnoloģiju pielietošanā praksē, vienlaikus nodrošinot mentora piesaisti, veiksmīgākai integrācijai darba tirgū. Pasākums tiešā veidā ietekmēs pirmspensijas vecumā esošo sieviešu nodarbinātības iespējas, kā arī sniegs atbalstu dzīves kvalitātes, t.sk., materiālās nodrošinātības uzlabošanā; - pasākumi nodarbināto atbalstam tādās smagi skartajās ekonomikas nozarēs kā mazumtirdzniecība un izmitināšana, kas atbilst sieviešu īpašajām vajadzībām, tostarp lielajam skaitam sieviešu ar samazinātu darba laiku, neaktīvām sievietēm un bezdarbniecēm, it īpaši jaunām sievietēm un migrantēm. Pasākumi sievietēm, kas ir bez darba, koncentrējoties uz tādiem aspektiem kā kvalifikācijas paaugstināšana un pārkvalificēšanās, aktīva darba tirgus politika un uzņēmējdarbība u.c. <p>! 02 intervences kods ir jāpiemēro arī tajos gadījumos, ja ESF + pasākumu ietvaros nav plānotas specifiskas darbības dzimumu līdztiesības veicināšanai.</p>
03	Dzimumu neitralitāte	0%	<p>03 intervences kods ir jāizmanto, ja SAM ir neitrāls attiecībā uz dzimumu līdztiesību (ERAF/KF).</p> <p>Neskatoties uz to, ka arī ERAF/KF SAM ir jāparedz vispārīgas darbības, kas attiecas uz projekta vadības un īstenošanas personālu, kā arī komunikācijas pasākumiem (skat. vispārīgo darbību aprakstu pie 02 koda), ERAF/KF ieguldījums var tikt novērtēts kā dzimumu neitrāls.</p>

			<p>! Gadījumos, kad SAM ietvaros tiek paredzētas specifiskas darbības, arī ERAF/KF pasākumiem var piemērot 02 kodu, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasākuma ietvaros ir paredzētas specifiskas darbības, lai veicinātu vienlīdzīgas nodarbinātības iespējas un dzimumu līdztiesību nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, tostarp personām, kuru aprūpē ir mazi bērni: projektējot uzņēmuma vai pakalpojuma infrastruktūru, personāla telpās tiks ieplānota bērnu pieskatīšanas telpa ar aprīkotu darbstaciju u.c.
--	--	--	--

- Atbilstoši HP konceptam un EK komentāriem, ir pamatoti uzskatīt, ka visiem ieguldījumiem ESF + ietvaros būtu jāsaņem vai nu 40% koeficients, ņemot vērā vispārīgās un specifiskās dzimumu līdztiesību veicinošās darbības, un datus, kas sadalīti pēc dzimuma, vai 100% koeficients, ja tie attiecas uz konkrētām mērķtiecīgām darbībām, vai 0% koeficients, ja pasākums ir dzimumu neitrāls, bet vienlaikus nepasliktina dzimumu līdztiesības situāciju.
- LM aicina arī tehniskajai palīdzībai piemērot 02 kodu. Pamatojot ar to, ka uz katru TP projektu ir attiecināmas vispārīgas HP darbības, tostarp dati par nodarbinātajiem ir sniedzami dzimumu griezumā, kā arī TP ietvaros ir iespējams un pat ieteicams piemērot specifiskas darbības, kas veicina dzimumu līdztiesību.

29.11.2021.

Sagatavoja: I.Vilcāne

Inese.vilcane@lm.gov.lv

Tālr.64331836